

Eesti Arst 2007; 86 (2): 143–147

Eesti inimeste hinnangud tervisele ja arstiabile

Katrin Pärnmäe – Sotsiaalministeerium

Turu-uuringute AS korraldas 2006. a oktoobris–novembris Sotsiaalministeeriumi ja haigekassa tellimusel uuringu, et selgitada Eesti inimeste hinnanguid oma tervisele ja arstiabile. Uuringu sihtrühmaks olid Eesti inimesed vanuses 15–74 eluaastat, vastajad üle Eesti leiti juhuvaliku teel, küsitlusmeetodiks oli silmast silma intervjuu. Küsitleti 1503 inimest, uuring toimus ajavahemikul 12.10.–02.11.2006. Projekti koordineeris Tõnu Ormisson.

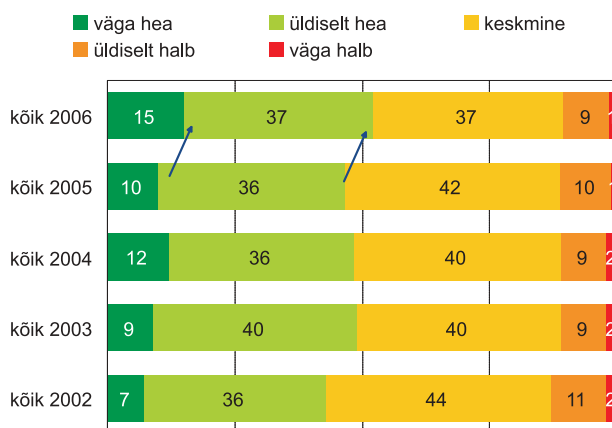
Tulemused

- Oma tervises seisundit peab kas heaks või üldiselt heaks 52% inimestest vanuses 15–74 aastat. Võrreldes eelmise aastaga on küsitletute hinnang oma tervises seisundile pisut paranenud: positiiv-

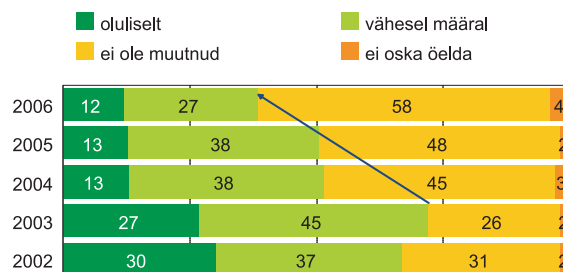
sete hinnangute osakaal on kasvanud 6% võrra. Sarnaselt eelmise aastaga hindab tervises seisundit negatiivselt 11% inimestest (vt jn 1).

- Neid, kes viimase 12 kuu jooksul on püüdnud oma eluviisi muuta senisest tervislikumaks, on kokku 38%, neist 12% on muutnud oma eluviisi oluliselt. Võrreldes eelmise aastaga on oma eluviisi muutnud isikute osakaal selgelt vähenenud, eelkõige nende osas, kes on oma eluviisi muutnud vähesel määral (11%) (vt jn 2).

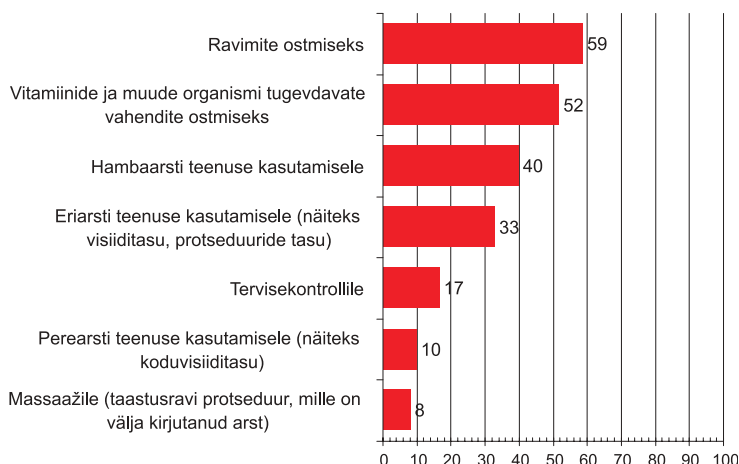
- Oma eluviisi peab juba praegu tervislikuks 37% küsitletutest ning see on sarnane eelmiste aastatega. Eluviiside muutmist takistab kõige enam huvi ja motivatsiooni puudumine (19%) ning ajapuudus (10%).

Joonis 1. Eesti inimeste hinnang oma tervises seisundile.

Joonis 2. Eluviiside tervislikumaks muutmine.

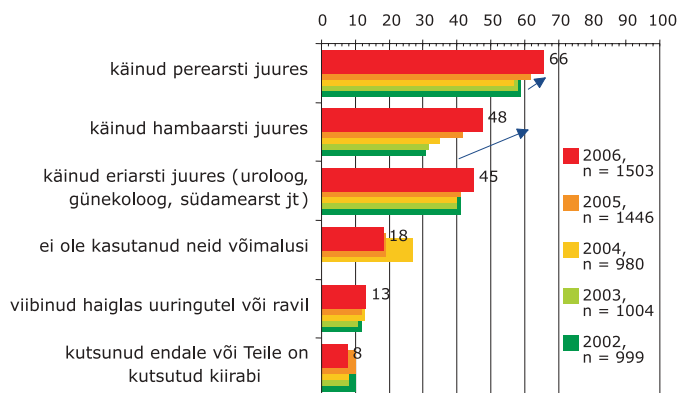

Joonis 3. Mille peale on kulutatud?

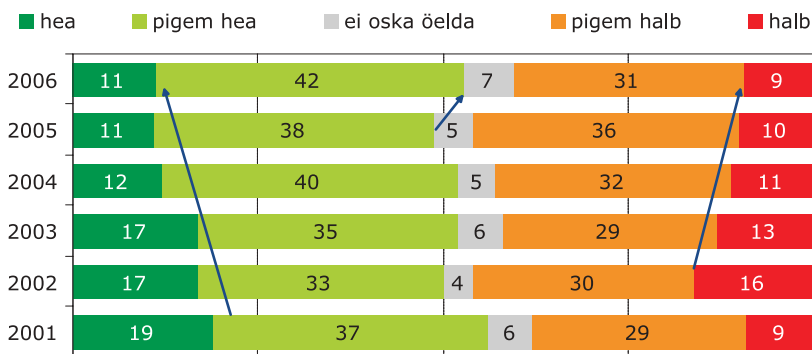
- Kulutusi on inimesed kõige sagedamini teinud eeskätt meditsiinitoodete peale: ravimite ostmiseks 59% ning vitamiinide jms ostmiseks 52% küsitletutest. Kulutusi meditsiiniteenustele on tehtud vähem: hambaarsti teenusele 40% ning eriarsti teenusele 33% (vt jn 3).
- Viimase 12 kuu jooksul on 72% inimesi pöördunud oma tervisemurega mõne arsti poole. Kõige enam on külastatud perearsti (66% elanikest), järgnevad hambaarsti (48%) ja eriarsti (45%) külastamine. Selge tõusutrend on hambaarsti külastanute osakaalu osas: hambaarsti juures käinud isikute osakaal on kolme aasta jooksul suurenenud 16% võrra (vt jn 4).
- Viimase 12 kuu jooksul ei ole hambaarsti juures kordagi käinud 52% elanikest. Enda sõnul käib

tavaliselt vähemalt korra aasta jooksul hambaarsti juures 44%, korra kahe aasta jooksul 64% ning korra kolme aasta jooksul 72% inimestest. Harvem kui kord aastas käiakse hambaarsti juures valdavalt seetõttu, et selleks ei tunta vajadust ja kaebused puuduvad, samuti on selgelt välja toodud ka majanduslikud takistused.

- Eriarstidest on sarnaselt eelmiste aastatega kõige enam külastatud günekoloogi (23% kõigist vastajatest ning 34% naistest), järgnevad kardioloog (12%) ning kirurg (10%).
- Arstiabi kättesaadavust Eestis peab heaks või väga heaks 53% elanikest. Tulemus on selgelt parem kui eelmisel aastal, kuid samal tasemel 2003. ja 2004. aastaga. Vaiksel, kuid järjepidevalt on kahanemas nii äärmuslike arvamuste

Joonis 4. Viimase 12 kuu jooksul on ...

Joonis 5. Hinnang arstiabi kättesaadavusele.

osakaal, s.o isikute osakaal, kes hindavad arstiabi kättesaadavust väga halvaks, kui ka nende hulk, kes peavad seda väga heaks (vt jn 5).

- 8% inimesi on viimase 12 kuu jooksul kogenud olukorda, kus on proovinud pöörduda arsti poole, kuid vastuvõtule ei ole õnnestunud pääseda. 2/3-l juhtudest tekkis selline tõrge eriarsti juurde pääsemisel.

- Eriarsti juurde registreerimisel tekkis probleeme 18%-l patsientidest. Valdavalt viidatakse pikkadele järjekordadele (75%).

- Aasta-aastalt kulub patsientidel järjest enam aega eriarstile registreerimisest kuni vastuvõtule jõudmiseni. Kui 2002. aastal jõudis 75% eriarsti juures käinutest reaalse vastuvõtuni kuni kahe nädala jooksul, siis tänaseks on selliste vastajate arv vähenenud, kuid väga stabiilse vähenemise toel jõudnud 60%ni.

- Valdav osa (66%) eriarstil käinud patsientidest pääses vastuvõtule ettenähtud kellaajal, mõned isegi enne seda (6%).

- Kõigist viimase 12 kuu jooksul eriarsti juures käinud vastajatest väitis 24%, et neid ei registreeritud kohe eriarsti järjekorda, sest pika järjekorra tõttu hakati registreerima teatud kuupäevast.

- Perearsti vastuvõtule pääses suurem osa (76%) patsientidest kuni kahe päeva jooksul. Võrreldes eelmise aastaga on selliste vastajate hulk kahenenud 8% võrra.

- 67% perearsti juures käinutest said arsti juurde kas kokkulepitud kellaajal või enne seda. 88% peab perearsti juurde minemist lihtsaks või pigem

lihtsaks. Vastuvõtule minnakse kõige sagedamini jalgsi või jalgrattaga (46%).

- Pea kõik vastajad (97%) teadsid, kes on nende perearst, 14% aga ei teadnud, kes on nende pereõde. Võimalus oma perearstilt või -õelt telefoni teel nõu küsida on 79%-l vastajatest.

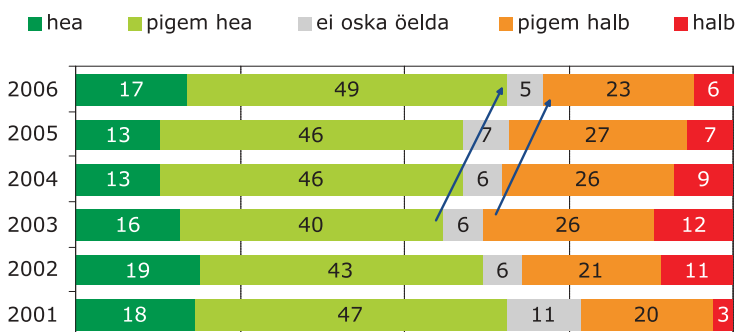
- Üleriigilist perearsti nõuandetelefoni 1220 on kasutanud 10% inimestest. Veerand elanikest (26%) ei ole kursis sellise numbri olemasoluga, sh tervelt 41% mitte-eestlastest võrreldes 21% eestlastega.

- Ootamatult tekkiva terviseprobleemi korral eelistatakse tõsisel ajal saada kas ise hakkama (42%) või helistada oma perearstile (30%), tövõlalisel ajal aga kutsuda koju kiirabi (41%) või saada omal käel hakkama (35%). Võrreldes eelmise aastaga on kahanenud inimeste eelistus saada ise hakkama ning kasvanud eelistus otsida abi.

- 42%-l küsitletutest on viimase 12 kuu jooksul juhtunud, et on tekkinud küll terviseprobleem, kuid nad ei pöördunud sellega arsti poole. Valdavalt oli tegemist olukordadega, kus saadi tekkinud tervisehäda ise hakkama (62%).

- Arstiabi kvaliteeti Eestis peab kas heaks või väga heaks 66% inimestest. Hinnangud on selles osas võrreldes eelmise kahe-kolme aastaga selgelt paranenud (vt jn 6).

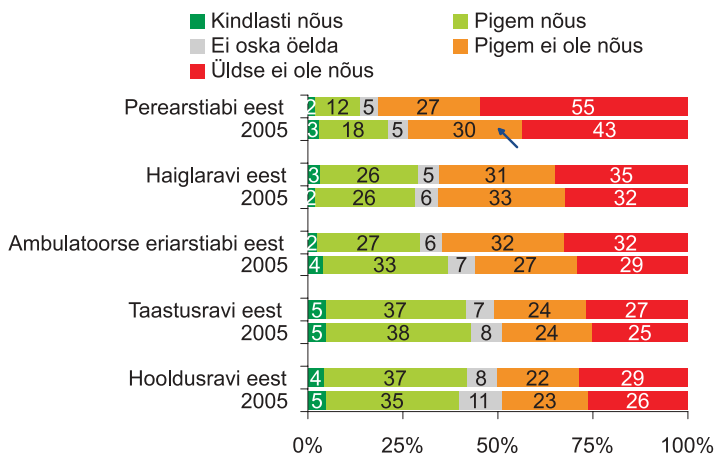
- Rahulolu sellise perearstisüsteemiga, mis võimaldab mis tahes probleemiga pöörduda perearsti poole, on stabiilselt hea. Väga või üldiselt rahul on sellega 74% vastajatest ning tulemus pole eelmise aastaga võrreldes oluliselt muutunud.

Joonis 6. Hinnang arstiabi kvaliteedile.

- Rahulolu erinevate arstidega on kõrge. Kõigi arstide puhul on enam kui 80% vastajatest arstiga kas väga või üldiselt rahul (v.a pereõde puhul, kus 14% lihtsalt ei teadnud, kes on nende pereõde).
- Kõige enam ollakse rahul hambaarstidega (47% patsientidest on väga rahul), järgnevad perearst (38%) ning eriarst (34%). Võrreldes eelmiste aastatega võib märgata rahulolu vähenemist eriarstide ning hambaarstide puhul.
- Positiivsete kommentaaridena tuuakse arstiabi korralduse juures kõige sagedamini välja meie meditsiinitöötajate kompetentsust ja arstiabi kvaliteeti ning perearste ja perearstisüsteemi.
- Viimasest visiidist on enamikul vastajatest samuti kõige enam meelde jäänud arstide headus, professionaalsus, samuti meeldiv suhtumine, lahkus.

- Negatiivse poole pealt on arstiabi korralduse puhul ülekaalukalt kõige enam viidatud pikkadele järjekordadele. Samuti on pikad järjekorrad kõige sagedamini meenunud ka negatiivsena viimasest arstikülastusest.
- Ligi pooled vastajatest (49%) on väga või üldiselt rahul ravikindlustuse pakutavate raviteenuste valikuga (rahulolematuid 32%). Viimaste aastate jooksul on siin rahulolu stabiilselt suurenenud.
- Raviteenuste rahastamise küsimusele on praktiliselt võrdselt nii neid vastajaid, kes toetavad süsteemi, kus järjekorrad oleksid lühikesed, kuid rahastatavate teenuste hulk piiratud (42% toetab kindlasti või pigem), kui neid, kes toetavad süsteemi, kus rahastatakse kõiki teenuseid, kuid järjekorrad võivad kohati olla väga pikad (44%). Kindlaid toetajaid on enam viimasel alternatiivil (16% vs 7%).

Joonis 7. Ise maksmine.

- 42% elanikest ei oleks nõus ise maksma raviteenuste eest eeldusel, et see päästaks neid järjekorras ootamisest. Kuni 1000 krooni (või ka enam) on nõus maksma 41% inimestest. Üle 1000 krooni on nõus maksma aga 19% (vt jn 7).
- Kõige sagedamini ollakse nõus ise maksma taastusravi eest (42%) või hooldusravi eest (41%). Kõige vähem aga perearstiabi eest (14%).
- Viimase 12 kuu jooksul on apteegist retseptiravimeid ostnud 60% elanikest (sh 70% naistest ning 48% meestest). Retseptiravimite väljakirjutamise ning väljaostmise korraldust hindab ca 80% küsitletutest heaks või pigem heaks (sealjuures ca 90% neist, kes ise on neid viimase aasta jooksul ostnud).
- 73% inimesi peab väga või üldiselt oluliseks, et apteegis saaks valida omale sobiva hinnaga retseptiravimi.
- Ravimi väljakirjutamise juures peab arst 28% hinnangul lähtuma eelkõige ravimi tõhususest ning 4% hinnangul hinnast. 62% arvab, et valiku peab tegema, arvestades mõlemat aspekti.
- Patsientide teadlikkus oma õigustest on kõige suurem ravikindlustuse ulatust ning perearste

puudutavates küsimustes. Arenguruumi on rohkem eriarste puudutava teabe osas.

- Haigekassaga on viimase 12 kuu jooksul kokku puutunud 21% küsitletutest ning seda on oluliselt vähem kui varasematel aastatel (eelmisel aastal 37%, enne seda 32%). Kõige sagedamini on kokkupuute põhjuseks sarnaselt eelmise aastaga hambaravihüvitise või täiendava ravimihüvitise saamine. Märgatavalt on kahanenud Euroopa ravikindlustuskaarte saanute/vahetanute osakaal.
- Haigekassaga on kõige enam suheldud klienditeenindaja vahendusel (42%) ning kirjalikult, posti teel (29%). Seejuures on esimese suhtlusviisi osakaal aastaga selgelt vähenenud ning teisel suurenenud.
- 83% haigekassaga kokku puutunutest hindas oma rahulolu haigekassaga kas väga (23%) või üldiselt heaks (60%).
- Digitaalse terviseloo projektist on kuulnud 30% Eesti inimestest. Neist 73% peab seda projekti kas väga (32%) või pigem vajalikuks (41%). Projekti võimalike kasudena nähakse ülekaalukalt kõige sagedamini infovahetuse paranemist arstide vahel (78%), võimalike probleemide seas on kõige enam viidatud andmete turvalisuse küsimusele.

Katrin.Pargmae@sm.ee